

Asia: VN/13333/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta?

VOL katsoo, että esi- ja perusopetukseen valmistavan opetuksen lisäopetuksen mahdollistaminen on kannatettava ratkaisu. On lisäksi myönteistä, että valmistavan opetuksen toinen vuosi toteutetaan integroituna osana muuta opetusta.

Jotta tavoite toteutuisi vaikuttavasti, on kuitenkin välttämätöntä varmistaa toisen vuoden valmistavan opetuksen järjestämiseen riittävä ja todellinen rahoitus. Erillinen rahoitus on kohdennettava opettajaresurssin lisäämiseen kaikissa niissä opetusryhmissä, joissa opiskelee valmistavan opetuksen esiopetuksen lapsia.

VOL on kuitenkin pettynyt siihen, että uudistuksen yhteydessä ei ole korjattu perusopetukseen valmistavan opetuksen lainsäädäntöä. Näkemyksemme mukaan valmistavan opetuksen tulisi olla esiopetuksessa lapsen oikeus, ja lainsäädännön päivittäminen olisi ollut perusteltua tehdä osana tätä uudistusta. Lisäksi olisi ollut välttämätöntä säätää valmistavan opetuksen opettajan kelpoisuudesta, jotta opetuksen laatu ja yhdenvertaisuus voidaan turvata koko maan tasolla.

Onko perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus mielestänne tarpeellinen?

VOL katsoo, että uudistus on tärkeä, koska opetuskielen oppiminen on avainasemassa maahanmuuttotilanteen lapsen koulutuspolulla varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetukseen ja lopulta korkea-asteelle. VOL korostaa, että vahva kielitaito tulee rakentaa niin varhaisessa vaiheessa kuin mahdollista. Mitä aiemmin lapsi saa mahdollisuuden kehittää vankkaa opetuksessa käytettävää kieltä, sitä vaikuttavampaa ja sujuvampaa hänen oppimisensa on myöhemmillä koulutusasteilla. Tämä on keskeinen edellytys oppimisen tasa-arvolle ja yhteiskuntaan integroitumiselle. Valmistavan opetuksen tämänhetkinen pituus noin yhdeksän kuukautta ei ole kaikille lapsille riittävä aika opetuskielen perustaidon oppimiseksi, ja usein nämä lapset siirretäänkin liian aikaisin perusopetukseen.

VOL ei kannata esitystä, jonka mukaan valmistavaan opetukseen voisivat osallistua ainoastaan ulkomailla syntyneet maahanmuuttotataustaiset oppilaat. Valmistavaan opetukseen tulee olla mahdollisuus osallistua riippumatta lapsen syntymämaasta, mikäli opettajan arvio osoittaa lisäopetuksen tarpeen. Myös Suomessa syntyneet maahanmuuttotataustaiset lapset voivat tarvita vahvaa tukea opetuskielen oppimiseen. Tämä esitetty rajoitus ei tuo merkittäviä rahoitussäästöjä, mutta voi heikentää Suomessa syntyneiden lasten osaamista merkittävästi ja siten aiheuttaa pitkällä aikavälillä suurempia kustannuksia muun muassa oppimisen tuen, syrjäytymisen ehkäisyn ja työllistymisen näkökulmista.

Esitysluonnoksen mukaan varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen sekä opetuskielen tukiopetuksen käyttöön ottaminen esi- ja perusopetuksessa riittäisivät tukemaan Suomessa syntyneiden lasten kielen kehitystä. Varhaiskasvatukseen osallistuminen ei kuitenkaan ole velvoittavaa, ja siihen osallistuminen voi osalla lapsista jäädä eri syistä kokonaan toteutumatta tai riittämättömäksi. Velvoittavaan esiopetukseen vuotta ennen oppivelvollisuutta osallistuu jokseenkin koko ikäluokka ja se on osalle Suomessakin syntyneille lapsista säännöllinen ensimmäinen suomen tai ruotsin kielen oppimisen ympäristö.

VOL lisäksi huomauttaa, että toisin kuin esi- ja perusopetuksessa, varhaiskasvatuksessa ei tällä hetkellä edellytetä varhaiskasvatuksen opettajilta opetuskielen kielitaitovaatimuksia. Tämä on merkittävä puute, sillä lasten kielellisen kehityksen ja yhdenvertaisen oppimispolun turvaamiseksi on vaikuttavinta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vaikuttava ja tavoitteellinen kielen oppiminen edellyttää, että myös varhaiskasvatuksen opettajilla on erinomainen suullinen ja kirjallinen taito siinä kielessä, jolla he työskentelevät (suomen tai ruotsinkieli). Tämä tuleekin nähdä merkittävänä kehittämiskohteena.

VOL pitää kannatettavana esitysluonnoksen mukaiseen perusopetuslain 20 g §:n pykälän 3 ja 4 momentteihin toteutettavia selkeyttäviä teknisiä korjauksia, jotka liittyvät aiemmin hyväksyttyyn perusopetuksen tuen uudistamiseen.

Onko perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisu toimiva?

VOL pitää tärkeänä, että esityksen mukaiselle uudelle toiminnalle osoitetaan oma lisärahoitus opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksista. Oppimisen tuen uudistuksen yhteydessä valtionosuuksiin lisättiin kerroin, jonka avulla varmistetaan lapsille ja oppilaille annettava tuki. Samalla periaatteella VOL esittää, että myös valmistavan opetuksen lisärahoitukseen säädetään oppilaskohtainen kerroin, jolla turvataan riittävät resurssit opetuksen järjestämiseen. Käytännössä toista vuotta valmistavassa opetuksessa olevalle lapselle varataan 2,5 tuntia viikossa uuden rahoituksen tuomaa lisäresurssia, mikä vastaa toisen opettajan palkkaamista ryhmään. Tämä perustuu Opetushallituksen suositukseen, jonka mukaan 10 oppilaan ryhmää opettaa yksi opettaja. Kerroin 2,5 kuvastaa opettajatarvetta integroidussa ryhmässä, jossa opetusta annetaan 10 oppilaan kokoisissa ryhmissä. Tällä varmistetaan, että opetuksen laatu ja oppilaiden tuen tarve voidaan kohdata riittävällä resursoinnilla.

Lisäksi on olennaista, että rahoituksen vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti ja arvioidaan sen kohdentumista. On varmistettava, että lisärahoitus käytetään nimenomaan valmistavaan

opetukseen, erityisesti opettajaresurssien vahvistamiseen, eikä muuhun toimintaan. Näin varmistetaan valmistavan opetuksen vaikuttavuus jokaisen lapsen tarpeita vastaavasti.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamista koskevaan osuuteen esityksessä?

-

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöstä koskevaan osuuteen esityksessä?

-

Onko teillä muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta (esim. vaikutusarvioinnit)

-

Pakanen Anitta
Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto